

ONSDAG 31. MAI 1995

HD
3/5-95

Torpederer ikke krigshistorien

Kjell Fjørtoft har skrevet boka «De som tapte krigen» gitt ut på Gyldendal Norsk Forlag. Han torpederer ikke norsk krigshistorie med denne boka, men skal vi tro ham på hans egne ord — og det bør vi gjøre med en ærlig forfatter som Kjell Fjørtoft er — er det nettopp det han vil. «De som tapte krigen» skal være den store torpedoen under arken med en hel skipsladning med tradisjonelle norske krigshistorikere ombord.

AV
ANDREAS HAGEN

Hans utgangspunkt er tydelig nok. Etablerte norske krigshistorikere er en utplukket og sammensveiset klan som diktert av toppskiktet i et overordnet politisk og militært etablissement vil ha krigshistorien på sin måte og har fått det.

Tre tapergrupper

Derfor har Kjell Fjørtoft gått til dem som etter hans egne påstander faller helt utenom den «vedtatte» krigshistorien. Han har plassert dem i tre tapergrupper. Den første er frontkjemperne fra Østfronten. Det var over 7 000 av dem. I samme gruppen er norske Røde Kors-søstre som havnet på Østfronten — nærmere 400.

Den andre tapergruppen er 45 nordmenn som rømte til Sovjet de siste månedene av krigsåret 1940. De lot seg verve som sovjetiske partisaner og skulle arbeide bak de tyske linjene i Finnmark og Nord-Troms.

TAPERNE: Tvangsevakueringen i Finnmark ble gjennomført med hard hånd. Her en illustrasjon fra boka til Kjell Fjørtoft (innfelt), «De som tapte krigen», der tvangsevakueringen av befolkningen og nedbrenningen av Finnmark og Nord-Troms under tyskernes tilbaketrekning omtales som den største tragedie i norsk historie.

Den tredje og siste tapergruppen er folket i Finnmark og Nord-Troms. Forfatteren dokumenterer at 23 000 mennesker rømte ut i ødemarka i oktober 1944 etter direkte, oppfordring fra London. De gjorde det for å unngå å bli tvangsflyttet av tyskerne. London hadde lovet dem snarlig hjelp, men hjelpen kom ikke før et halvt år senere i april 1945. Lidelsene var store og umenneskelige hos dem som forsøkte å overleve dette vinterhalvåret i ødemarka i Nord-Troms og Finnmark. Det skal ingenting betvile, og det har vel heller ingen gjort.

Tyskerne svidde av 17 000 hus og bygninger og tvangsflyttet 44 000 mennesker fra Finnmark og Nord-Troms.

Kjell Fjørtoft står på vaktende historisk grunn når han forsøker å gjøre seg til en krigshistorisk pioner ved å trekke fram disse tapergruppene som dem som er glemt og glemt i den offisielle norske

krigshistorien. Frontkjemperne har fått sin historie beskrevet i flere bøker, sjukesøstrene fra Røde Kors har fått det, partisanene i Finnmark har fått det og befolkningen i Finnmark og Nord-Troms har fått det.

Historisk reportasje

Det nye er at Kjell Fjørtoft ser dem med sine journalistiske øyne, og de øynene er det få andre som har maken til og kan måle seg med hans. Hans styrke ligger i den historiske reportasjen. Han har fått tak i personer som var med der og da — i kampene på Østfronten, som sjukesøstre, som partisaner og som mennesker på kanten av livet i vinter-ødemarka i Nord-Troms og Finnmark og fått dem til å fortelle.

Kjell Fjørtoft tormidler deres hverdager fra krigen gjennom en sitrende journalistikk som står til beste merke. Journalistisk vurdert har Kjell Fjørtoft skrevet en av

sine aller beste krigsbøker med «De som tapte krigen».

I alle de bøker han har skrevet om og med utgangspunkt i Norges krig har Kjell Fjørtoft konsekvent funnet fram til taperne, folk som i den ene eller annen sammenheng har falt utenfor systemet og blitt krigens tapere hver på sin plass. De har fått hans sympati og han har uten tvil gitt dem en menneskelig oppreisning som de har fortjent gjennom bøkene som han har skrevet.

Kjell Fjørtoft skal ikke klandres for at han bare finner tapere og skriver om dem. Det har vært nødvendig at han gjør det og at deres historie kommer fram så sterkt og tydelig som bare han kan gjøre det, men han torpederer ikke krigshistorien med det. Han supplerer den.

Det er i høy grad på sin plass. Det bør Kjell Fjørtoft ha stor takk for, men også nøye seg med